

Crna Gora
AGENCIJA ZA RADIO-DIFUZIJU
Broj: 01 - 1164
Podgorica, 27.05.2008.godine

IZVJEŠTAJ
O RADU AGENCIJE ZA RADIO-DIFUZIJU ZA 2007.GODINU

Podgorica, maj 2008. godine

S A D R Ź A J:

- I. UNAPREĐENJE PODZAKONSKE REGULATIVE**
- II. IZDAVANJE DOZVOLA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE ZA RADIO-DIFUZIJU**
- III. UNAPREĐENJE PRAKSE I OKVIRA REGULACIJE I SAMOREGULACIJE ODNOSA U SEKTORU RADIO-DIFUZIJE**
- IV. RADIO-DIFUZNA PRETPLATA**
- V. ZAŠTITA AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA**
- VI. MEĐUNARODNA SARADNJA**
- VII. RASPODJELA SREDSTAVA IZ FONDOVA AGENCIJE**
- VIII. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA AGENCIJE ZA RADIO-DIFUZIJU U 2007. GODINI**

Uvod

U toku prethodne godine, Agencija za radio-difuziju je zaokružila set podzakonskih akata kojim se reguliše razvoj i korišćenje sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika putem različitih tehnoloških platformi. Na taj način, stvoreni su uslovi da se pored već izgrađenih kablovskih i MMDS sistema, za ove usluge mogu koristiti i javne fiksne telekomunikacione mreže i satelitski distribicioni sistemi. Jer, u toku 2007.godine Agencija za radio-difuziju realizovala je međunarodni javni konkurs za izdavanje dozvola za izgradnju i korišćenje kablovskih i bežičnih sistema za distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika čime će se značajno unaprijediti ponuda programskih sadržaja u Crnoj Gori.

U skladu sa Strategijom razvoja radio-difuzije u Republici Crnoj Gori za period od 2004-2007.g., Agencija je u 2007. godini nastavila sa zaokruživanjem pravnog okvira u oblasti radio-difuzije. Nakon opsežne analize postojećih pravnih akata, inovirani su akti vezani za postupak izdavanja dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala i visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada za izdate dozvole. Nakon toga je realizovan treći javni konkurs za dodjelu prava po ovom osnovu a početkom 2008.godine raspisan i četvrti konkurs za izdavanje dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala.

U skladu sa tehničkim standardima, Agencija je do kraja dovela proces izdavanja dugoročnih dozvola za prenos i emitovanje emiterima koji su stekli pravo na korišćenje radio-difuznih frekvencija po osnovu ranije realizovanih javnih konkursa koji su raspisani u toku 2004. i 2005. godine.

Takođe, intenzivirala je rad na izradi Nacrta Strategije prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme u Crnoj Gori. Navedenim dokumentom definisani su dijelovi, smjernice i rokovi za blagovremeno planiranje i implementaciju neophodnih aktivnosti za efikasno i uspješno sprovođenje procesa digitalizacije.

Nakon odustajanja Crnogorskog Telekom za dalje ubiranje radio-difuzne pretplate, prethodna godina obilježila je pojačane aktivnosti Agencije na definisanju alternativnih rješenja postojećem modelu naplate radio-difuzne pretplate. Po tom osnovu, Agencija je raspisala dva javna konkursa za izbor preduzeća koje bi vršilo naplatu radio-difuzne pretplate na kojem nije bilo prijavljenih zainteresovanih subjekata koji bi nastavili sa procesom naplate.

Krajem 2007. godine Vlada Crne Gore preporučila je "Elektroprivredi Crne Gore" da razmotri uslove i mogućnost pod kojima bi ona vršila dalju naplatu nakon čega se, imajući u vidu opasnost za dalji opstanak javne radio-difuzije u Crnoj Gori, pristupilo definisanju novog modela naplate radio-difuzne pretplate.

I UNAPREĐENJE PODZAKONSKE REGULATIVE

U toku 2007. godine, Agencija za radio-difuziju je zaokružila set podzakonskih akata kojim se reguliše razvoj i korišćenje sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika putem različitih tehnoloških platformi. Na taj način, stvoreni su uslovi da se pored kablovskih i MMDS sistema, za ove usluge mogu koristiti i javne fiksne telekomunikacione mreže i satelitski distribicioni sistemi¹.

Nakon stvaranja uslova za korišćenje novih platformi za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika (KDS/MMDS/IP/DTH), Agenciji za radio-difuziju su podneseni zahtjevi za osnivanje komercijalnih radio-difuznih servisa čiji bi radio ili televizijski program bio emitovan posredstvom navedenih platformi. Emiteri ovih radio ili TV stanica ne koriste radio-difuzne frekvencije za prenos i emitovanje radio-difuznih signala ali su obavezni da poštuju sve propisane programske standarde (reklamiranje, zaštita maloljetnika, govor mržnje,...).

U cilju izdavanja dugoročnih dozvola za korišćenje radio-difuznih frekvencija i TV kanala kao ograničenog resursa, Agencija za radio-difuziju je u toku 2007.godine cijenila opravdanim ažuriranje Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori. U sklopu tih aktivnosti, sprovedena su mjerenja na terenu i utvrđene određene slobodne frekvencije za FM radio i televiziju. Nakon toga, Savjet Agencije je usvojio Odluku o izmjenama i dopunama Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori² kojom je izvršena dopuna postojećih frekvencija i TV kanala novim, dislociranje određenih frekvencija i TV kanala na druge lokacije kao i ujednačavanje planiranih efektivnih izračenih snaga. Usvajanje ove odluke bilo je neophodno zbog pripreme Agencije za radio-difuziju za treći javni konkurs za izdavanje dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala. Takođe, u drugoj polovini 2007. godine Agencija je pristupila ponovnom ažuriranju Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori, sa ciljem da se formira objedinjeni dokument Plana (prečišćeni tekst) koji će sadržati kako najnovije tako i sve prethodne izmjene i dopune.

Pravilnikom o postupku izdavanja dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala, usvojenim početkom 2007. godine, propisana je procedura izdavanja dozvola samo za slučajeve kada se planira upotreba ograničenog resursa odnosno radio-difuznih frekvencija. Da bi se obezbijedili uslovi za izdavanje dozvola za emitovanje radio-difuznih signala posredstvom kablovskih ili bežičnih sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika, kao i javnih fiksnih telekomunikacionih mreža, satelitskih distribicionih sistema ili drugih telekomunikacionih mreža, Agencija je krajem 2007. godine, usvojila inovirani Pravilnik kojim je prevaziđen pomenuti problem³.

Korišćenje novih platformi stvara mogućnost da postojeći emiteri komercijalnih ili javnih radio-difuznih servisa prošire zone servisa. Usvojenim Pravilnikom ova mogućnost je regulisana tako da emiter, bilo da je osnivač komercijalnog ili javnog radio-difuznog servisa, ima obavezu da dostavi Agenciji podatke o proširenju zone servisa i prema tome plaća propisanu naknadu. Imajući u vidu predloženi model za utvrđivanje naknada koje plaćaju ovi emiteri, usvojene su izmjene i dopune Pravilnika o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada za dozvole za prenos i emitovanje radio-difuznih signala⁴. Dakle, ukoliko se za distribuciju radio ili TV programa ne koriste radio-difuzne frekvencije, emiter plaća godišnju naknadu koje je niža od 1/3 naknade emitera koji za istu zonu koristi radio-difuzne frekvencije.

U skladu sa dosadašnjom praksom, Agencija za radio-difuziju je prije usvajanja podzakonskih akata kojima se regulišu prava i obaveze u oblasti radio-difuzije, konsultovala i uvažila mišljenja i sugestije zainteresovanih subjekata.

Promjene u sastavu Savjeta Agencije:

Početkom 2007. godine, gospodinu **Jovanu Ivanoviću istekao je mandat člana** Savjeta Agencije. Svojom posvećenošću i predanošću u značajnoj mjeri je doprinio kreiranju imidža ne samo Savjeta već i cijele Agencije.

Nakon višemjesečnog odlaganja, sredinom 2007.god., Skupština Crne Gore je potvrdila imenovanje sljedećih članova Savjeta Agencije:

- ❖ **Dalibora Todorovića**, imenovan od strane nevladinih organizacija i udruženja građana koja se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda (drugi mandat);
- ❖ **Dragana Pejanovića**, imenovan od strane Vlade Crne Gore;

¹ Pravilnik o postupku izdavanja i uslovima za korišćenje dozvola za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika posredstvom javnih fiksnih telekomunikacionih mreža i satelitskih distribicionih sistema ("Sl.list RCG", br. 57/07, "Sl.list CG", br. 05/07).

² Odluka o usvajanju Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Republici Crnoj Gori ("Sl.list RCG", br. 67/04, 33/05, 06/06, 32/06, 05/07).

³ Pravilnik o postupku izdavanja dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala ("Sl.list CG", br. 16/07).

⁴ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada za dozvole za prenos i emitovanje radio-difuznih signala ("Sl.list RCG", br. 67/06 i "Sl.list CG", br. 16/07).

Uvažavajući probleme sa kojima su se suočavali pojedini emiteri da ispune tehničke uslove rada, Savjet Agencije za radio-difuziju je prihvatio njihove zahtjeve za produženje roka za usaglašavanje rada sa tehničkim standardima. Time je rok za usaglašavanje tehničkog rada sa propisanim standardima produžen do 30. aprila 2008. godine⁵.

Izrada Strategije prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme u Crnoj Gori

Posljednjih godina u Evropi i šire je prisutan trend tehnološke tranzicije analognih radio-difuznih prenosnih sistema na digitalne sisteme. Glavnu inicijativu za ovu tranziciju imaju međunarodne organizacije koje se bave radio-difuzijom u svim njenim aspektima. U okviru Međunarodne unije za telekomunikacije i Evropske unije usvojeni su rokovi za finalizaciju tranzicije. Jun 2015. godine je rok do kojeg se i od Crne Gore očekuje da sprovede ovu vrlo kompleksnu i zahtjevnju društveno-tehničku reformu. U cilju usklađivanja različitih stavova i nivoa progressa u državama članicama EU, kao i zbog prednosti usaglašenog procesa tranzicije, Evropska komisija je predložila definisanje zajedničkog pristupa po pitanju vremenskih rokova za potpuni prelazak na digitalne radio-difuzne sisteme. Većina država članica EU već je donijela odluku da do 2010. izvrše potpuni prelazak, a ostale države do 2012. Dakle, u EU se očekuje da će početkom 2010. tranzicioni proces znatno napredovati i da će usljed toga početak 2012. biti krajnji rok za povlačenje svih analognih stanica u Evropi.

Polazeći od navedenog, kao i značaja ovog procesa za razvoj ka informacionom društvu i održivom i efikasnom korišćenju informaciono-komunikacionih tehnologija, veliki broj zemalja je pristupio izradi strategije digitalizacije radio-difuzije koje obuhvataju društvene, ekonomske i tehničke segmente. Ovakav pristup Agencija za radio-difuziju smatra krajnje racionalnim jer se njegovim prihvatanjem mogu na najefikasniji način sagledati polazne osnove, izazovi i moguća održiva rješenja za crnogorsko društvo.

U proteklom periodu, Agencija za radio-difuziju sprovela je niz aktivnosti u oblasti međunarodne koordinacije frekvencijskog spektra za emitovanje digitalnih televizijskih i radijskih signala. Izrađen je Plan frekvencija Republike Crne Gore za digitalnu televiziju i radio koji je sastavni dio Finalnog akta Regionalne konferencije za oblast radiokomunikacija RRC-06 usvojenog od strane administracija država članica Međunarodne unije za telekomunikacije, u Ženevi 16.06.2006.godine.

Kao logičan nastavak ovih aktivnosti, Agencija za radio-difuziju je u toku 2007. godine intenzivirala rad na Nacrtu Strategije prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme u Crnoj Gori. Svrha strategije je definisanje ciljeva, smjernica i rokova za blagovremeno planiranje i implementaciju neophodnih aktivnosti za efikasno i uspješno sprovođenje procesa digitalizacije. Ovaj proces zahtijeva koordinirane i sveobuhvatne aktivnosti regulatora, Vlade Crne Gore, emitera, telekomunikacionih operatora i drugih institucija, kako bi se obezbijedio optimalan kvalitet radio-difuznih i uopšte audiovizuelnih usluga od značaja za unapređenje kvaliteta života i rada građana odnosno korisnika.

Upravo zbog toga, Savjet Agencije je krajem decembra 2007. godine usvojio Nacrt Strategije namijenjen većem broju ciljnih grupa: građanima kao krajnjim korisnicima novih usluga, privredi, mrežnim operatorima, provajderima programskih sadržaja, državnim tijelima i javnim institucijama Crne Gore, kao i svim ostalim subjektima koji će na bilo koji način, aktivno ili pasivno, direktno ili indirektno, biti uključeni u proces prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme.

Uvažavajući sveobuhvatnost uticaja i kompleksnost izbora rješenja u ovom procesu za razvoj medija, društva, privrede a posebno tržišta elektronskih komunikacija, Savjet Agencije za radio-difuziju je usvojeni nacrt dao na dvomjesečnu javnu raspravu kako bi se omogućila neophodna razmjena stavova, iskustava i znanja i diskusija o potencijalnim rješenjima i rokovima za njihovu implementaciju.

U sklopu javne rasprave, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, angažovan je stručni konsultant gospodin Stanko Perpar (Slovenija). On je u decembru 2007. dostavio Agenciji mišljenje i sugestije povodom izrade Strategije, što je uzeto u obzir prilikom revizije pomenutog dokumenta. Gospodin Perpar je u sklopu svog konsultantskog angažmana

Softver za projektovanje antenskih sistema

Za potrebe Agencije za radio-difuziju (Sektor za tehniku) nabavljen je **softverski paket EmLab** renomiranog svjetskog proizvođača radio-difuzne opreme, **Aldene**.

EmLab je softverski alat koji predstavlja sveobuhvatno rješenje za projektovanje antenskih sistema u cilju dobijanja što efikasnijeg pokrivanja neke oblasti sa radio-difuznim signalom. EmLab je u potpunosti kompatibilan sa ATDI softverom koji je takođe u vlasništvu Agencije.

⁵ Pravilnik o tehničkim i eksploatacionim uslovima pod kojima se mogu koristiti radio-difuzne stanice za emitovanje televizijskog programa u frekvencijskim opsezima VHF II III i UHF IV i V ("Sl.list RCG", br. 40/05, 42/06, 01/07, 16/07 i 45/07 i "Sl.list CG", br. 10/07)

Pravilnik o tehničko-eksploatacionim uslovima radio-difuznih stanica za frekv. modulisanu emisiju ("Sl.list RCG", br. 40/05, 42/06, 01/07, 16/07 i 45/07 i "Sl.list CG", br. 10/07)

boravio u Crnoj Gori u periodu 29.01.-01.02.2008.g. Tada je, u neposrednoj komunikaciji sa Sektorom za tehniku Agencije za radio-difuziju, dao predloge za konkretne izmjene i dopune teksta Strategije.

U dlju informisanja javnosti, gospodin Perpar je 30.01.2008.g. održao sljedeće prezentacije:

- Proces prelaska sa analogne na digitalnu radio-difuziju u Evropi, sa posebnim osvrtom na rezultate Regionalne konferencije za planiranje digitalnih terestričkih radio-difuznih sistema u VHF i UHF frekvencijskom opsegu;
- Plan frekvencija za digitalnu radio-difuziju u Crnoj Gori i mogućnosti uvođenja digitalne radio-difuzije predviđene Strategijom.

Nakon detaljne analize i uključivanja pristiglih primjedbi i sugestija, tekst Strategije je značajno dopunjen i kvalitetno unaprijeđen. Finalna verzija Strategije, koju je Savjet Agencije usvojio u aprilu 2008. godine, može se naći na veb sajtu Agencije.

II IZDAVANJE DOZVOLA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE ZA RADIO-DIFUZIJU

Komercijalni radio-difuzni servisi

Cijeneći značaj dosljedne primjene tehničkih standarda, kako za racionalno i efikasno korišćenje raspoloživih tehničkih resursa tako i radio-difuznih frekvencija, Agencija je učinila maksimalne napore da se u toku 2007. godine dovede do kraja proces **izdavanja dugoročnih dozvola za prenos i emitovanje** emiterima koji su stekli pravo na korišćenje radio-difuznih frekvencija po osnovu prva dva javna konkursa (raspisana 2004. i 2005. godine).

U periodu mart-oktobar 2007.godine izdate su dugoročne dozvole emiterima čiji su sastavni dio dozvole za radio-stanicu i dozvole za prenos radio-difuznog signala posredstvom distribucionih sistema. Izdavanju dugoročnih dozvola u 2007. godini prethodilo je odlaganje roka za usklađivanje tehničkog rada emitera sa standardima propisanim od strane Agencije u oblastima rada studijske i emisione tehnike.

Uz svo razumijevanje Savjeta Agencije za materijalno-finansijske probleme sa kojima se pojedini emiteri suočavaju u procesu usklađivanja svog rada sa tehničkim standardima, Savjet Agencije je zauzeo stav da ukoliko to ne realizuju do kraja aprila 2008. godine, pojedinim emiterima će biti oduzeto pravo na korišćenje radio-difuznih frekvencija.

Polazeći od velikog interesovanja za osnivanje novih i proširenje zona pokrivanja postojećih radio i TV stanica, u toku 2007. godine, Agencija je realizovala i **treći javni konkurs za dodjelu prava na prenos i emitovanje radio-difuznih signala**.

Kriterijumi koji su bili osnov za odlučivanja pri dodjeli radio-difuznih frekvencija bili su vezani za programske i finansijske aspekte rada budućih emitera. Programski aspekt je vrednovan kroz sljedeće kriterijume: strukture programskih sadržaja i mogućnost zadovoljenja raznovrsnih interesa i potreba ciljnih publika, učešće planirane sopstvene produkcije, nezavisne domaće produkcije i reemitovanog programa i sl. Finansijski aspekt je vrednovan kroz finansijske pokazatelje mogućnosti rentabilnog poslovanja i opstanka na tržištu elektronskih medija.

Saglasno navedenom, u toku 2007.g., **Agencija za radio-difuziju je izdala 36 dugoročnih dozvola za komercijalne radio emitere i 14 dugoročnih dozvola za komercijalne TV emitere** (Tabela 1) i to:

RADIO STANICE	1. Radio Cool 2. Radio Ponta 3. Radio Borkis 4. Radio 083 5. Radio Adriatic 6. Radio Delfin 7. Radio Elita 8. Radio Corona 9. Radio City	10. Radio Atlas 11. Radio Antena M 12. Radio Boom 13. Radio D 14. Radio D plus 15. Radio Elmag 16. Radio Pro FM 17. Radio Montena 18. Radio More	19. Radio Panorama 20. Radio Plus 21. Radio Svetigora 22. Radio Skala 23. Radio Zeta 24. Radio DRS 25. Radio Gusinje 26. Radio Mojkovac 27. Radio Z	28. Radio Jupok 29. Radio Ozon 30. Radio F 31. Radio Mir 32. Radio Budva 33. Radio Nikšić 34. Radio In 35. Radio Fokus 36. Radio Gorica
TV STANICE	1. TV Sun 2. TV Elmag 3. TV ATV 4. TV Boin	5. TV IN 6. TV MBC 7. NTV Montena 8. TV Pink M	9. TV Teuta 10. TV Panorama 11. TV APR 12. PRO TV	13. TV FOX 14. TV Nikšić

Tabela 1: Pregled izdatih dugoročnih dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala u 2007. godini.

Lokalni javni radio-difuzni servisi

Praćenju i podršci uspješnoj transformaciji i održivom razvoju lokalnih javnih radio-difuznih servisa, Agencija je posvetila značajnu pažnju u toku 2007. godine.

Jedan od najznačajnijih događaja u ovoj oblasti bilo je usvajanje odluke Skupštine opštine Ulcinj o transformaciji "Radija Ulcinj" u lokalni javni radio-difuzni servis. Agencija je, kao i u ostalim opštinama, pomogla ovaj proces uključivanjem u raspravu i davanjem stručnih mišljenja o nacrtu osnivačkog akta.

Imajući u vidu značaj njihovog doprinosa u toku izrade i kasnije implementacije odluke o transformaciji, Agencija je organizovala i konsultacije sa nevladinim organizacijama u Ulcinju, kao i sa predstavnicima Opštine Ulcinj i "Radija Ulcinj". U prvoj polovini 2008.godine, očekuje se intenziviranje aktivnosti na revitalizaciji "Radija Ulcinj" kao jedinstvenog dvojezičnog lokalnog javnog radio-difuznog servisa u Crnoj Gori.

Polazeći od obaveza lokalnih javnih radio-difuznih servisa vezanih za usklađivanje tehničkog rada sa propisanim standardima u oblasti studijske i emisione tehnike, u toku 2007. godine završeni su tehnički pregledi ovih emitera i izdate dozvole za radio stanice kao sastavni dio dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala.

Izgradnja i korišćenje kablovskih i bežičnih sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika

U februaru 2007.god. Savjet Agencije je, po osnovu međunarodnog javnog konkursa, donio Odluku o dodjeli prava na izgradnju i korišćenje KDS i bežičnih sistema za distribuciju radio i televizijskih programa. Pri tome, Savjet je posebno vodio računa o:

- pogodnostima za korisnike (pristupna naknada, mjesečna pretplata, mogućnost pružanja drugih telekomunikacionih usluga, pogodnosti za osobe sa invaliditetom);
- projektovanom broju priključaka i dinamici izgradnje;
- kvalitetu, strukturi i broju radio i televizijskih programa koje će operator distribuirati;
- kvalitetu tehničkog rješenja i finansijskim pokazateljima vezanim za mogućnost opstanka na tržištu i rentabilnog poslovanja.

Pravo na izgradnju i korišćenje kablovskih sistema dobilo je sedam preduzeća, a tri su dobila pravo na izgradnju i korišćenje bežičnih sistema. Odluka Savjeta Agencije, sa pratećom dokumentacijom, objavljena je na veb sajtu Agencije (www.ardcg.org).

Nakon sprovedene propisane procedure i ispunjenja definisanih uslova, sredinom 2007. godine **dodijeljene su dozvole za izgradnju i korišćenje kablovskih i bežičnih sistema za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika.**

Time su se stvorili uslovi za stvaranje ponude usluga kablovske/MMDS distribucije radio i TV programa u obimu i strukturi koja će na značajan način unaprijediti ponudu programskih sadržaja. Po osnovu ovog javnog konkursa Agencija za radio-difuziju je izdala sedam dozvola KDS operatorima i dvije dozvole MMDS operatorima (Tabela 2).

Svim operatorima koji su prvi put stekli dozvolu, dat je grejs period od 4 mjeseca, nakon kojeg je počela teći obaveza plaćanja godišnje naknade za izdatu dozvolu.

Uprkos velikom interesovanju i tražnji za ovim uslugama, razvoj kablovske distribucije u značajnoj mjeri je usporen. Glavni razlozi su:

1. zastarjelost prostorno-planske dokumentacije u velikom broju opština. Usljed toga operatori se suočavaju sa problemom dobijanja dozvola za izgradnju sistema što je ugrozilo planiranu dinamiku izgradnje sistema;
2. značajno potrebno vrijeme za ostvarivanje prava na pristup i korišćenje infrastrukture "Crnogorskog Telekom", kao doskorašnjeg jedinog telekomunikacionog operatora i subjekta koji jedini raspolaže već izgrađenom infrastrukturom koja može biti osnov za razvoj KDS za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika;
3. značajnog vremena koje je neophodno i kompleksnih uslova za dobijanje dozvola za građenje nezavisnih primarnih i sekundarnih distribucionih mreža, koje u krajnjem opet zavisi od prostorno-planske dokumentacije u pojedinim gradovima.

KDS operatori	MMDS operatori
Adrianet Cabling CATTV Eltamont Montenegro kabl Novi KDS PTT Inžinjeri	Broadband Montenegro Telekabl

Tabela 2: Pregled izdatih dozvola za izgradnju i korišćenje KDS/MMDS sistema za distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika

Uvažavajući prava i obaveze svih strana, ali nadasve interes građana da što prije dobiju najavljene usluge, Agencija je organizovala niz sastanaka sa predstavnicima KDS operatora, „Cmogorskog telekoma“, predstavnicima jedinica lokalne samouprave i nezavisnog regulatora za sektor telekomunikacija. Uprkos izraženoj spremnosti da se problem prevaziđe, do kraja 2007. godine nije ostvaren značajniji progres na polju razvoja kablovske distribucije.

Distribucija radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika posredstvom javnih fiksnih telekomunikacionih mreža i satelitskih distribucionih sistema

Donošenjem Pravilnika o postupku izdavanja i uslovima za korišćenje dozvola za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika posredstvom javnih fiksnih telekomunikacionih mreža i satelitskih distribucionih sistema, regulisano je korišćenje IP i DTH platforme za pružanje ovih usluga.

IPTV operator	DTH operator
Crnogorski Telekom	Total TV Montenegro

Tabela 3: Pregled izdatih dozvola za korišćenje IPTV/DTH sistema za distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika

Nakon sprovedene procedure, krajem 2007. godine izdate su dvije dozvole, od čega jedna za IP a druga za DTH platformu za distribuciju radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika (Tabela 3).

Praćenje realizacije obaveza iz izdatih dozvola

U okviru nadzora nad radom emitera sa aspekta poštovanja tehničkih i programskih standarda kao i ostalih uslova iz izdatih dozvola, Agencija za radio-difuziju je **izrekla dvije kaznene mjere** i to:

- Novčanu kaznu (25 minimalnih cijena rada u Crnoj Gori) privrednom društvu "Pink M Company" d.o.o., emiteru komercijalnog radio-difuznog servisa "Televizija Pink M", zbog prekoračenja dozvoljenog vremena za oglašavanje unutar programa. Datum izricanja: 05.07.2007. godine.
- Novčanu kaznu (25 minimalnih cijena rada u Crnoj Gori) privrednom društvu "In Co" d.o.o., emiteru komercijalnog radio-difuznog servisa "Televizija In", zbog prekoračenja dozvoljenog vremena za oglašavanje unutar programa. Datum izricanja: 05.07.2007. godine

S obzirom da nije započelo emitovanje programa u propisanom roku, Agencija je **oduzela dozvolu** za prenos i emitovanje radio-difuznih signala privrednom društvu "Radio S" d.o.o., emiteru komercijalnog radio-difuznog servisa "Radio S". Datum oduzimanja dozvole: 17.01.2007. godine.

Na zahtjev osnivača, saglasno čl. 46. Zakona o radio-difuziji, **prestala je da važi i oduzeta** je dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala Nevladinoj organizaciji "Zabjelo Republika", emiteru komercijalnog radio-difuznog servisa "Radio Skadar Lake". Datum oduzimanja dozvole: 31.05.2007. godine.

III. UNAPREĐENJE PRAKSE I OKVIRA REGULACIJE I SAMOREGULACIJE ODNOSA U SEKTORU RADIO-DIFUZIJE

Tokom 2007.godine, u okviru Sektora za monitoring vršilo se neprekidno snimanje, analitička obrada i arhiviranje audio i audio-vizuelnih zapisa emitovanih programa radio-difuznih emitera za potrebe ostvarivanja zakonskih i statutarnih nadležnosti Agencije. Na osnovu nalaza Sektora vršena je kontrola usklađenosti emitovanih programskih sadržaja sa odredbama Zakona o radio-difuziji, Zakona o medijima i Zakona o javnim radio-difuznim servisima "Radio Crne Gore" i "Televizija Cme Gore", kao i podzakonskim aktima Agencije.

Na osnovu odluka Savjeta Agencije za radio-difuziju, Sektor za monitoring vršio je uvid u snimljene materijale i materijale koje su dostavili emiteri kao i evidentiranje i kategorizaciju programa u sopstvenoj produkciji emitera, koja predstavlja osnovu za raspodjelu sredstava iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima.

U skladu sa odlukama Savjeta Agencije, direktora Agencije i posebnim aktom o pripremanju, arhiviranju i korišćenju dokumentacije koju priprema Sektor za monitoring, ovaj sektor je u toku 2007.godine konstantno pružao pomoć institucijama, medijima i građanima kako bi na pravi način bili u mogućnosti da ostvare ili zaštite svoja prava i interese u ovoj oblasti.

Osim pomenutih aktivnosti, Sektor za monitoring Agencije za radio-difuziju je u toku godine, u kontinuitetu, razmatrao prigovore i žalbe na rad elektronskih medija i pripremao detaljne analize sa ciljem utvrđivanja da li je u konkretnim slučajevima dolazilo do kršenja programskih standarda.

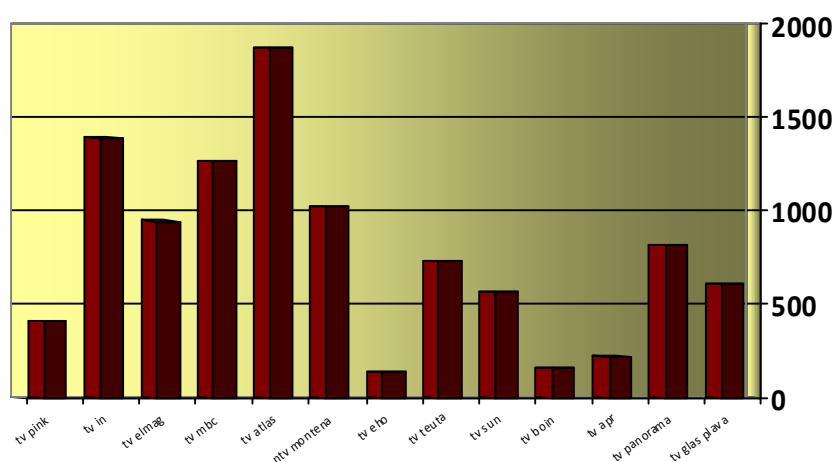

Tokom 2007. godine realizovan je konkurs za IX raspodjelu sredstava iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima.

Na bazi dobijenih podataka, Sektor za monitoring je sačinio izvještaj "**Komercijalne TV stanice u Republici Crnoj Gori - učešće sopstvene produkcije za period 19.11.2007. do 25.11.2007. god**". Izvještajem je obuhvaćeno 13 TV stanica i to: TV Pink M, TV IN, TV Elmag, TV MBC, TV Atlas, NTV Montena, TV Eho, TV Teuta, TV Sun, TV Boin, TV APR, TV Panorama i TV Glas Plava.

Cilj analize je utvrđivanje obima sopstvene produkcije i njeno učešće u ukupnom programu komercijalnih TV stanica.

Na grafikonu je dat pregled ostvarene sopstvene produkcije (u minutima) posmatranih TV stanica u periodu od 19. do 25. 11. 2007. godine:

S obzirom da su prošle dvije i po godine od usvajanja Pravilnika o oglašavanju i sponzorstvu, te da su se u međuvremenu bitno izmijenili ukupni uslovi u radio-difuznoj oblasti, u Agenciji je ocjenjeno da su se stvorili uslovi za preispitivanje trenutnog stanja i izmjenu postojećeg Pravilnika. Sektor za monitoring je određen za nosioca posla na izmjenama i dopunama ovog Pravilnika, pa je krajem 2007. godine organizovao okrugle stolove sa predstavnicima lokalnih javnih radio-difuznih servisa, komercijalnih emitera i subjektima iz različitih društvenih oblasti u cilju razmjene iskustava, ideja, mišljenja i iznalaženja novih rješenja.

IV. RADIO-DIFUZNA PRETPLATA

Polazeći od Ugovora o prodaji "Crnogorski Telekom" a.d., kojim su definisani prava i obaveze ovog preduzeća po pitanju pružanja usluge naplate radio-difuzne pretplate, Agencija za radio-difuziju je u toku 2007. godine nastavila saradnju sa "Crnogorskim Telekomom" kroz ugovor o naplati radio-difuzne pretplate. Ugovorom je predviđeno da "Crnogorski Telekom", u ime i za račun Agencije, vrši fakturisanje i naplatu radio-difuzne pretplate u Crnoj Gori, kao i da u okviru računa za usluge fiksne telefonije, pod posebnom šifrom, iskaže radio-difuznu pretplatu. Tokom realizacije ugovora bilo je predviđeno da "Crnogorski Telekom" a.d. neće vršiti fakturisanje radio-difuzne pretplate za pravna i fizička lica kojima Agencija za radio-difuziju izda rješenja o oslobađanju od plaćanja radio-difuzne pretplate, saglasno članu 74. i 78. Zakona o radio-difuziji i o tome blagovremeno obavijesti ovo preduzeće.

Naime, članom 74. i 78. Zakona o radio-difuziji propisano je da su od plaćanja radio-difuzne pretplate oslobođena domaćinstva i pravna lica koja: na istoj adresi posjeduju više telefonskih linija, čiji je jedan član domaćinstva invalid sa 100% tjelesnog oštećenja ili manje, ukoliko mu je odobreno pravo na tuđu njegu i pomoć, lice koje je trajno izgubilo sluh ili slijepo lice. Takođe, od plaćanja pretplate oslobođeni su: ustanove za brigu o djeci, škole, bolnice i domovi zdravlja, domovi za stara lica, domovi penzionera, invalidske organizacije i njihove radionice i diplomatsko-konzularna predstavništva, pod uslovom reciprociteta. U toku 2007.g. (zaključno sa avgustom 2007.g.), Agencija za radio-difuziju je dobila 558 zahtjeva, od kojih je pozitivno riješila 440 i po tom osnovu oslobodila od plaćanja radio-difuzne pretplate korisnike 791 telefonske linije.

Počev od marta 2004.g. zaključno sa avgustom 2007.g. (do kada je vršena naplata), Agencija za radio-difuziju je dobila 5.662 zahtjeva, od kojih je pozitivno riješila 4.470 i po tom osnovu oslobodila od plaćanja radio-difuzne pretplate korisnike 8.018 telefonskih linija.

Tokom 2006. godine „Cmogorski Telekom“ a.d. je najavio da namjerava da prekine saradnju po osnovu naplate radio-difuzne pretplate.

U cilju definisanja alternativnog rješenja postojećem modelu naplate, Agencija za radio-difuziju je februara 2007. godine formirala interesornu radnu grupu čiji je mandat bio da: (1) sačini analizu ranijeg modela naplate radio-difuzne pretplate, (2) sačini pregled uporednih rješenja naplate radio-difuzne pretplate i analizu mogućnosti primjene pojedinih alternativnih rješenja sa pregledom mjera koje treba preduzeti kako bi došlo do njihove implementacije i (3) pruži eventualne preporuke za izbor novog modela i mjere za slučaj kršenja ili problema u primjeni novog modela.

Članovi ove radne grupe, koju su činili predstavnici Ministarstva kulture, sporta i medija, Ministarstva saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija, Ministarstva za ekonomski razvoj, JP "Radio Televizija Crne Gore" i Udruženja lokalnih javnih radio-difuznih servisa, nakon višemjesečnog rada nijesu bili u mogućnosti da predlože kratkoročno rješenje koje bi obezbijedilo da ne dođe do destabilizacije sistema i ugrožavanja započete reforme. Tada je preporučeno da:

1. Agencija za radio-difuziju treba da raspiše javni tender za izbor preduzeća koje bi ubuduće vršilo naplatu radio-difuzne pretplate.
2. Agencija za radio-difuziju treba da intenzivira razgovore sa "Cmogorskim Telekomom" u cilju iznalaženja mogućnosti da se nastavi sa naplatom radio-difuzne pretplate na postojeći način (jedinstven račun) do početka primjene ugovora sa preduzećem odabranim na javnom tender iz tačke 1.

Do prekida fakturisanja radio-difuzne pretplate došlo je početkom septembra 2007.godine jer sa "Cmogorskim Telekomom" a.d. nije postignut dogovor o nastavljanju naplate radio-difuzne pretplate na postojeći način (jedinstven račun) do početka primjene novog modela.

Saglasno navedenim preporukama radne grupe, Agencija je u trećem kvartalu 2007. godine, raspisala dva javna konkursa za izbor preduzeća koje bi vršilo naplatu radio-difuzne pretplate. S obzirom da za dva javna konkursa nije bilo zainteresovanih lica, u novembru 2007. godine, Vlada Crne Gore je preporučila "Elektroprivredi Crne Gore" da razmotri uslove i mogućnost pod kojima bi ona vršila naplatu radio-difuzne pretplate. Kraj 2007. godine prošao je u znaku definisanja novog modela od kojeg se očekuje da bude bar na nivou ranijeg modela. U suprotnom, javna radio-difuzija, posebno na nacionalnom nivou, suočiće se sa najtežim izazovom za opstanak od početka svog postojanja.

V. ZAŠTITA AUTORSKIH I SRODNIH PRAVA

Početakom 2006. godine počela je primjena Zakona o primjeni propisa kojima se uređuje zaštita prava intelektualne svojine⁶. Polazeći od svojih nadležnosti propisanih ovim i Zakonom o radio-difuziji, Agencija za radio-difuziju je sprovela niz aktivnosti u pravcu stvaranja uslova za dosljednu primjenu ovih propisa u sektoru radio-difuzije.

U tom pravcu, može se pouzdano tvrditi da je u značajnoj mjeri poboljšano stanje vezano za poštovanje obaveza iz oblasti autorskih i srodnih prava a rezultat toga je i izdavanje dugoročnih dozvola za prenos i emitovanje radio-difuznih signala u toku 2007. godine samo onim emiterima koji su, pored ostalih, regulisali i prava i obaveze po pitanju korišćenja autorskih i srodnih prava.

Prilikom definisanja uslova za sticanje i korišćenje prava na distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika putem KDS/MMDS/DTH/IPTV sistema, Agencija je takođe vodila računa da se precizno regulišu prava i obaveze operatora povodom korišćenja autorskih i srodnih prava.

VI. MEĐUNARODNA SARADNJA

U duhu dobrih susjedskih odnosa i potrebe koordiniranog pristupa planiranju i korišćenju radio-difuznog spektra ali i razmjene iskustava o drugim regulatornim aspektima, Agencija poklanja značajnu pažnju saradnji sa regulatorima u zemljama regiona i Evrope kako bilateralno tako i na multilateralnom planu.

U tom pravcu, kao članica **Evropske platforme nezavisnih regulatornih tijela iz oblasti radio-difuzije (EPRA)**⁷, delegacija Agencije, u čijem sastavu su bili predstavnici Sektora za pravne i ekonomske poslove, je u toku 2007.god. učestvovala na dva sastanka ove organizacije.

⁶ Zakon o primjeni propisa kojima se uređuje zaštita prava intelektualne svojine ("Sl.listu RCG", br. 45/05).

⁷ EPRA - www.epra.org.

U periodu od 16-19. maja 2007. godine održan je 25. sastanak EPRA-e u Pragu, posvećen sljedećima temama:

- Nezavisnost regulatornih organa;
- Licenciranje novih programskih provajdera;
- Granice između oglašavanja i uređivačke nezavisnosti;
- Medijska koncentracija i pluralizam - aktualne teme.

U periodu od 03.-07. oktobra 2007.god. održan je 26. sastanak EPRA-e u Sofiji, posvećen sljedećima temama:

- Nova EU Direktiva o audio-vizuelnim medijskim sadržajima - budući izazovi za regulatore;
- Regulatorni izazovi digitalizacije u budućnosti;
- Implementacija digitalne televizije;
- Tehnički i programski aspekti monitoringa.

U organizaciji Savjeta Evrope i Misije OEBS-a u Skoplju (Makedonija) je, od 1-2. oktobra 2007. godine, održana **Konferencija "Konvergencija u medijima-konvergentni regulatori"**. Skup je bio posvećen perspektivi medijske regulacije u jugoistočnoj Evropi u svijetlu konvergencije u medijima i posebno budućnosti radio-difuznih regulatornih organa u jugoistočnoj Evropi u procesu konvergencije telekomunikacionih tehnologija i digitalizacije. Na skupu su, osim predstavnika Savjeta Evrope, učestvovali predstavnici Evropske komisije (DG za informaciono društvo i medije), OEBS-ovih misija u regionu (Skopje, Beograd, Priština) i kancelarije OEBS-ovog predstavnika za medije iz Beča. Osim zemlje domaćina, među učesnicima su bili predstavnici Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Bugarske, Slovenije, Albanije, Njemačke, Italije, Velike Britanije, Belgije,... i to predstavnici skupština, vlada, regulatornih organa iz oblasti radio-difuzije i telekomunikacija, nevladinih organizacija i operatora. Konferencija je omogućila razmjenu iskustava i dobre prakse konvergentnih i nekonvergentnih regulatornih organa, kao i ideja i mogućih rješenja za izazove vezane za proces konvergencije. Posebno je bilo riječi o karakteristikama ovog procesa ili njegove pripreme u zemljama jugoistočne Evrope. Zaključci sa ovog skupa mogu se preuzeti na www.coe.int/t/e/human_rights/media/Conclusions_Conf_Skopje_1_2.10.07.PDF.

Procesu preispitivanja uloge i stepena regulacije i pozicije regulatora u sektoru radio-difuzije u svijetlu konvergencije tehnologija i usluga, sve se više poklanja pažnja kako regulatora tako i operatora, državnih organa i potrošača. Tim povodom, u organizaciji italijanskog regulatora za komunikacije AGCOM⁸, na Kapriju, Italija, od 18.-19. oktobra 2007. godine, održan je **zajednički sastanak predstavnika Grupe evropskih regulatora (ERG)⁹ i Evropske platforme regulatornih organa (EPRA)**. Sastanak je imao formu radionice **sa temom "Konvergencija medijskog i telekomunikacionog sektora: uticaj na regulaciju"** i na njemu je učestvovao predstavnik Agencije.

Na skupu je, između ostalog, zaključeno:

1. Konvergencija je globalni fenomen koji omogućava pristup uslugama i sadržajima bilo kada, bilo gdje i bilo kojom platformom.
2. Sadržaji vrhunskog kvaliteta će postati ključni faktor u novom okruženju.
3. Dok je sadržaj više lokalno orjentisan nego panevropski, telekomunikacije su više panevropski orjentisane nego lokalno. Zbog toga je i konvergencija regulacije otežana.
4. Iako konvergentni regulatori možda ne znače optimalno rješenje za upravljanje konvergencijom, njihova saradnja je u svakom slučaju neophodna.
5. Ne postoji opšta saglasnost oko poželjnog stepena regulacije u novom konvergentnom okruženju.
6. Iako je princip tehnološke neutralnosti od velikog značaja, države treba da se uzdrže od intervencije osim ako se ne radi o obezbjeđivanju jasnog javnog interesa.
7. Kako je konvergencija sve brža i vidljivija, regulacija je već bazirana na konvergenciji a tehnološke promjene idu u pravcu konvergencije, glavni izazov će biti promjena načina mišljenja.

---

⁸ AGCOM - www.agcom.it.

⁹ ERG (puni naziv: European Regulators Group for Electronic Communications Networks and Services / Grupa evropskih regulatora za mreže i usluge u oblasti elektronskih komunikacija) je formirana odlukom Evropske komisije broj 2002/627/EC, jula 2002. godine. Formirana je kao savjetodavna grupa nezavisnih nacionalnih regulatornih organa država članica nadležnih za primjenu seta direktiva koje se odnose na mreže i usluge elektronskih komunikacija definisanih Okvirnom direktivom EU (www.erg.org).

CPM-07 - Pripremni skup za Svjetsku konferenciju o radiokomunikacijama (WRC-07) - Saglasno Rezoluciji 802 (WRC03) Međunarodna unija za telekomunikacije (ITU) je, u periodu od 22. oktobra do 16. novembra 2007. godine, organizovala Svjetsku konferenciju o radiokomunikacijama (WRC-07), sa mandatom da se na istoj razmatraju primjena i po potrebi vrše izmjene Pravilnika o radio-komunikacijama (RR - Radio Regulations), koji je međunarodni instrument i reguliše upotrebu spektra radio-frekvencija i geostacionarnih-satelitskih (GSO) i ne-geostacionarnih-satelitskih (non-GSO) orbita. Na navedenoj konferenciji aktivno učesće imali su predstavnici Agencije za radio-difuziju.

Prvi od dva pripremna CPM sastanka, odnosno CPM-03 održan je u Ženevi u periodu 7-8. jula 2003. godine. Tom prilikom su organizovane pripremne studije za WRC-07 i definisane studije koje je neophodno sprovesti za sljedeće svjetske konferencije.

Drugi pripremni sastanak CPM-07 na kome su učestvovali predstavnici Agencije za radio-difuziju održan je u periodu od 19. februara do 02. marta 2007. godine. Na osnovu razmatranja tokom CPM skupa, naglašeni su sljedeći prioriteti u oblasti radiokomunikacionog spektra:

- traženje dodatnog spektra za buduće mobilne komunikacije, naročito za širokopojasne multimedijalne aplikacije;
- zaštita frekvencija koje koriste servisi i sistemi za detekciju i migraciju u slučaju prirodnih katastrofa, u cilju poboljšavanja komunikacija za hitne potrebe;
- regulatorna pitanja i zahtjevi po pitanju naprednih aeronautičkih komunikacija;
- operacionalne procedure i zahtjevi za Globalne pomorske službe u slučaju nesreća i sigurnosne sisteme;
- zahtjevi po pitanju spektra za globalne širokopojasne satelitske sisteme, sa ciljem obezbjeđivanja pristupa internetu u udaljenim i zonama bez internet pristupa.

CPM-07 predstavljao je glavni korak ka finalnoj pripremi administracija država članica za Svjetsku konferenciju WRC-07.

U toku 2008.godine održano je više sastanaka **CEPT/ECC/TG4 drafting grupe u Ženevi, Kopenhagenu i Antaliji.**

Grupa za nadzor radiofrekvencijskog spektra Evropske Komisije – RSPG, u oktobru 2006. dala je mišljenje u vezi uvođenja multimedijalnih servisa naročito u dijelu frekvencijskog opsega koji je korišćen za potrebe radio-difuznih servisa, a sa ciljem olakšavanja implementacije takvih servisa na nivou Evrope. Frekvencijski opseg 470 - 862 MHz predložen je od strane Evropske Komisije kao potencijalni opseg za uvođenje mobilnih multimedijalnih servisa na području Evrope.

Uzimajući u obzir mišljenje RSPG, Evropska komisija je po pitanju tehničkih razmatranja harmonizacije opcija vezanih za digitalnu dividendu, u skladu sa Odlukom Savjeta (Council Decision) 1999/468/EC, dala mandat međunarodnoj organizaciji CEPT da pripremi draft izvještaja u skladu sa pomenutim mandatom. ECC (Electronic Communication Committie) u okviru CEPT-a organizuje rad TG4 grupe. Grupa ima zadatak da pripremi izvjestaj u skladu sa mandatom Evropske komisije vezano za tehnička rješenja kao i harmonizaciju opcija korišćenja spektra koji se smatra digitalnom dividendom.

Predstavnici Agencije za radio-difuziju aktivno su participirali u radu ove radne grupe tokom trajanja Svjetske konferencije o radio-komunikacijama (WRC-07), kao i na više radnih sastanaka koji su se održali u Kopenhagenu (09.05.-11.05.2007.) i Antaliji (11.06.-14.05.2007.)

Svjetska konferencija o radiokomunikacijama (WRC-07) - Svjetska konferencija o radiokomunikacijama (WRC-07) održana je periodu od 22. oktobra do 16. novembra 2007. godine. Na istoj je usvojen međunarodni Finalni akt sa ciljem podsticanja razvoja radiokomunikacionih servisa i zadovoljavanja njihovih globalnih potreba, vodeći računa o efikasnom korišćenju radiofrekvencijskog spektra, zaštiti postojećih servisa i njihovom razvoju kao i ravnopravnom pristupu spektru svih država i sistema.

U skladu sa Platformom za učesće delegacije Republike Crne Gore na Svjetskoj konferenciji o radio-komunikacijama WRC 07 koji je usvojila Vlada Crne Gore, delegacija Crne Gore, u čijem su sastavu bili i predstavnici Agencije za radio-difuziju, podržala je Zajedničke evropske predloge (European Common Proposals - ECP) koji se direktno ili indirektno odnose na radiokomunikacione sisteme i servise kao i pitanja od opšteg značaja.

Na Svjetskoj konferenciji o radiokomunikacijama (WRC-07), 16. novembra 2007. godine, usvojen je međunarodni Finalni akt sa ciljem podsticanja razvoja radiokomunikacionih servisa i zadovoljavanja njihovih globalnih potreba, vodeći računa o efikasnom korišćenju radiofrekvencijskog spektra, zaštiti postojećih servisa i njihovom razvoju kao i ravnopravnom pristupu spektru svih država i sistema.

Na WRC-07 konferenciji razmotrene su i donijete odluke u vezi sa svim terestričkim i svemirskim servisima i aplikacijama. Takođe su razmatrane buduće generacije mobilne telefonije, sistema za aeronautičku telemetriju i telekomande, satelitske servise, uključujući meteorološke aplikacije, pomorske sigurnosne službe u slučaju opasnosti, digitalne radio-difuzne sisteme i upotrebu radiofrekvencijskog spektra za predikciju i detekciju prirodnih katastrofa.

Imajući u vidu da se u dijelu UHF opsega (790 - 862 MHz) nakon odluka WRC-07 na primarnoj osnovi u tabeli alokacija člana 5 akta RR u Regionu 1 sada pojavljuju radio-difuzni, fiksni i mobilni (uključujući IMT) servisi, kao i da je koncept digitalne dividende po pitanju raspoloživosti spektra još uvijek nepoznat neophodno je dalje nastaviti praćenje aktivnosti zemalja CEPT-a u procesu iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja. Takođe, svaka administracija mora posebno da ocijeni svoje realne potrebe u odnosu na postojeće servise kao i servise koji se tek planiraju u budućnosti. Očito je da se prilikom donošenja takve odluke administracije oslanjaju na rješenja susjednih zemalja sa kojima moraju da usklade svoja rješenja i da se odluka po tom pitanju na kraju svodi na regionalni konsenzus.

Telfor 2007 - U periodu 20-22.novembra 2007. godine, u Sava Centru, u Beogradu, održan je tradicionalni, petnaesti po redu telekomunikacioni forum, TELFOR 2007, kojem su prisustvovali predstavnici Agencije za radio-difuziju. Tokom čitavog trajanja foruma mnogobrojne firme izlagači prezentirali su svoju opremu. Ovaj forum je potvrdio činjenicu ubrzanog razvoja u oblasti radiokomunikacija.

U organizaciji **Slovenačkog Instituta za telekomunikacije** održan je seminar sa temom "*Od ideje do finalnog sistema*". Predavanja su organizovana na način da prikažu put od osnovne zakonske regulative i osnovnog tehnološkog koncepta do finalne realizacije sistema, a sve u svijetlu trenda konvergencije telekomunikacionih servisa. Na seminaru je jasno predočena, u svijetlu konvergencije servisa, tendencija korišćenja jednog dijela frekventnog opsega namijenjenog radio-difuznim servisima od strane mobilnih operatera kao i provajdera multimedijalnih sadržaja.

U toku 2007.godine, **EBU je u saradnji sa Hrvatskom Televizijom**, organizovala seminar pod nazivom "Frequency planning for digital broadcasting". Seminar je okupio predstavnike radio-difuznih operatera i administracija iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije i Crne Gore.

Seminar je obuhvatio mnoge teme vezane za implementaciju digitalnih servisa, a sve u svijetlu rezultata WRC07. Jasno su predočeni problemi koji će nastati dijeljenjem spektra sa IMT servisima i važnost definisanja odgovarajućih zaštitnih nivoa među servisima u istom i bliskim opsezima kao i nedosljednost Evropske strategije u oblasti reforme korišćenja frekventnog spektra.

VII. RASPODJELA SREDSTAVA IZ FONDOVA AGENCIJE

Saglasno Zakonu o radio-difuziji, Agencija za radio-difuziju Crne Gore vodi Fond za pomoć lokalnim javnim i Fond za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima. U ova dva fonda prikupljaju se sredstva po osnovu radio-difuzne pretplate¹⁰, koja iznosi 3,5 € i takse za korišćenje radijskih prijemnika¹¹, koja iznosi 6 €.

Februara 2004.g. Savjet Agencije za radio-difuziju je donio Odluku o visini radio-difuzne pretplate u Republici Crnoj Gori u iznosu od 3,5 €. Počev od aprila 2004.g., naplata pretplate vršena je posredstvom "Crnogorskog Telekom" a.d. sa kojim je Agencija zaključila Ugovor o naplati. Po ovom osnovu, "Crnogorski Telekom" a.d. je naplaćivao proviziju u iznosu od 0,21€ (6%) po telefonskom računu u okviru kojeg je naplaćena radio-difuzna pretplata.

Juna 2003. godine, Savjet Agencije donio je Odluku o postupku naplate i visini takse za korišćenje radijskih prijemnika u motornim vozilima u iznosu od 6 €. Agencija je počela da naplaćuje taksu za radijske prijemnike u motornim vozilima od 01.09.2003. godine.

10 Svako domaćinstvo i pravno lice koje ima sjedište na teritoriji Republike, gdje su obezbijedeni tehnički uslovi za prijem bar jednog radio ili televizijskog programa, koje posjeduje radio-difuzni prijemnik, obavezno je da mjesečno plaća **radio-difuznu pretplatu**. Sredstva od radio-difuzne pretplate koja ostvari Agencija pripadaju: 75% republičkim javnim radio-difuznim servisima (radio i televizija); 10% fondu Agencije za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima (radio i televizija); 10% fondu Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima (radio i televizija); 5% Agenciji. Čl. 74 i 75 Zakona o radio-difuziji.

11 Svaki vlasnik prevoznog sredstva u Republici koji ima ugrađen radijski prijemnik obavezan je da prilikom registracije prevoznog sredstva plati **taksu za korišćenje radijskih prijemnika**. Plaćanje takse je uslov za registraciju prevoznog sredstva. Ova Taksa uplaćuje se na žiro račun Agencije i pripada: 75% republičkom javnom radio-difuznom servisu (radio); 10% fondu Agencije za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima (radio); 10% fondu Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima (radio); 5% Agenciji. Čl. 76 Zakona o radio-difuziji.

Agencija za radio-difuziju

Saglasno Zakonu, sredstva po osnovu radio-difuzne pretplate i takse za korišćenje radijskih prijemnika raspodjeljuju se na nacionalne javne radio-difuzne servise (75%), Fond Agencije za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima (10%), Fond Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima (10%) i Agenciji (5%).

Radio - difuzna pretplata - U periodu od 01.01. - 31.12.2007.godine Agencija za radio-difuziju prikupila je sredstva od radio-difuzne pretplate u iznosu od **6.286.102,97 €**.

U skladu sa Zakonom, ova sredstva su opredijeljena sljedećim korisnicima:

- JP "Radio Televizija Crne Gore".....	4.405.055,29 €;
- Fond za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima	587.340,72 €;
- Fond za pomoć komercijalnim emiterima	587.340,72 €;
- Agencija za radio difuziju	293.670,35 €.

Na ime usluga naplate radio-difuzne pretplate, preduzeću "Cmogorski Telekom" a.d. je u navedenom periodu plaćeno 412.695,89 €.

Taksa za radijske prijemnike u motornim vozilima - U periodu od 01.01. - 31.12.2007.godine Agencija za radio-difuziju prikupila je sredstva od takse za radijske prijemnike u motornim vozilima u iznosu od **686.148,33 €**.

U skladu sa Zakonom, ova sredstva su opredijeljena sljedećim korisnicima:

- JP "Radio Televizija Crne Gore" (radio).....	514.611,31 €;
- Fond za pomoć lokalnim javnim emiterima (radio).....	68.614,85 €;
- Fond za pomoć komercijalnim emiterima (radio).....	68.614,85 €;
- Agencija za radio difuziju	34.307,32 €.

Fond za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima - Odlukom Savjeta Agencije o kriterijumima za raspodjelu sredstava iz Fonda za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima ("Sl.list RCG", br. 32/04), predviđeno je da se raspodjela sredstava vrši po osnovu zone pokrivanja i obima sopstvene produkcije i, prije svega, stepena transformacije lokalnog medija u lokalni javni radio-difuzni servis. U skladu sa navedenom Odlukom, sredstva od radio-difuzne pretplate i takse za radijske prijemnike, opredijeljena su sljedećim lokalnim javnim emiterima (Tabela 4):

lokalni radio-difuzni servis	2003. - 2007.	2007.
Radio Andrijevića	40.989,69	16.772,35
Radio Bar	205.020,47	55.195,58
Radio Berane	186.504,35	50.012,67
Radio Bijelo Polje	245.125,80	64.029,80
Radio Budva	52.396,75	23.407,07
Radio Cetinje	114.100,13	31.894,96
Radio Danilovgrad	105.135,62	29.003,16
Radio Herceg Novi	172.330,34	47.861,38
Radio Kotor	132.301,50	37.050,12
Radio Pljevlja	182.626,93	50.046,67
Radio Rožaje	136.017,03	35.949,66
Radio Tivat	92.058,30	23.539,53
Radio Ulcinj	123.230,79	35.802,45
RTV Nikšić	338.718,07	93.454,36
TV Budva	66.356,35	21.107,61
ULES	61.250,88	54.873,56
Ukupno	2.254.163,00	670.000,00

Tabela 4: Pregled dodijeljenih sredstava pojedinim lokalnim emiterima iz Fonda Agencije za pomoć lokalnim javnim radio-difuznim servisima

Opredijeljena sredstva u toku izvještajnog perioda nijesu uplaćivana lokalnom javnom radio-difuznom servisu "Radio Ulcinj", koji nije završio proces transformacije, saglasno Zakonu o medijima i Zakonu o radio-difuziji.

Dio opredijeljenih sredstava "Radio Cetinju", u iznosu 13.226,97 €, nijesu uplaćivana do okončanja problema u funkcionisanju ovog lokalnog javnog radio-difuznog servisa.

Zbog značaja za koordinaciju i predstavljanje interesa ovih medija, na njihovu inicijativu i u 2007. godini je nastavljeno izdvajanje sredstava za njihovo udruženje (ULES). Saglasno tome, sredstva u visini od 5% dodijeljenih sredstava svakom pojedinom lokalnom emiteru usmjeravaju se za ULES.

Fond za pomoć komercijalnim javnim radio-difuznim servisima - Agencija za radio-difuziju je u toku 2007. godine sprovela tri od ukupno devet do sada realizovanih javnih konkursa za raspodjelu sredstava iz Fonda za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima. Raspodjela sredstava vršena je po osnovu dva kriterijuma: zona servisa i sopstvena produkcija.

Saglasno navedenom, u naredne dvije tabele dat je pregled dodijeljenih sredstava iz ovog Fonda pojedinim radio i TV emiterima (Tabele 5 i 6):

radio emiter	2003. – 2007. (€)	2007. (€)
Radio 083	10.226,30	2.232,71
Radio Adriatic	17.196,72	6.767,58
Radio Antena M	146.015,82	41.385,01
Radio Atlas	23.605,38	18.642,02
Radio Boom	28.631,43	12.969,16
Radio Borkis	7.993,40	1.885,24
Radio Bussola	2.073,56	-
Radio City	18.328,96	1.494,26
Radio Cool	16.941,88	8.273,19
Radio Corona	39.668,13	9.524,15
Radio D	28.189,89	9.789,03
Radio D plus	39.916,83	14.791,79
Radio Delfin	26.538,87	8.216,46
Radio DRS	4.463,46	2.868,05
Radio Elita	37.250,34	10.120,22
Radio Elmag	62.774,63	16.326,97
Radio F	2.496,75	1.350,38
Radio Fokus	20.776,09	1.350,38
Radio Free Montenegro	10.631,96	3.506,66
Radio Glas Plava	10.055,49	815,26
Radio Gorica	13.655,27	-
Radio Gusinje	3.008,10	2.373,96
Radio Harizma	3.106,83	1.350,38
Radio Jupok	18.814,86	2.819,18
Radio Kom	2.069,14	2.069,14
Radio Luna	1.432,23	-
Radio M	2.244,84	-
Radio Max	215,35	-
Radio Mir	20.797,00	1.494,26
Radio Mojkovac	13.916,87	1.350,38
Radio Montena	39.899,40	11.368,08
Radio More	8.802,21	5.924,99
Radio Ozon	24.327,90	1.350,38
Radio Panorama	30.335,11	9.768,82
Radio Plus	5.925,84	2.217,57
Radio Ponta	2.768,13	1.494,26
Radio Skadar Lake	5.329,61	2.069,14
Radio Skala	40.978,63	9.911,04
Radio Svetigora	99.775,44	32.345,23
Radio Trojka	-	-
Radio Vizija	3.024,77	-
Radio Z	10.241,41	1.494,26
Radio Zeta	12.773,89	2.950,66
	917.218,72	264.660,25

Tabela 5: Pregled dodijeljenih sredstava pojedinim emiterima radio stanica iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima

tv emiter	2003. – 2007.(€)	2007.(€)
TV Apr	45.760,75	11.641,98
TV Atv	85.836,83	41.271,10
TV Boin	31.851,92	11.865,00
TV Sun	28.391,35	17.942,84
TV Ehoo	27.390,59	8.040,81
TV Elmag	125.110,46	31.673,87
TV Glas Plava	27.522,07	10.267,28
TV In	230.002,69	65.874,78
TV Luna	1.185,01	-
TV MBC	229.286,26	64.711,38
TV Montena	136.039,45	46.614,14
TV Orion	8.412,05	466,22
TV Panorama	53.367,06	10.873,15
TV Pink M	110.312,88	38.110,69
TV Teuta	81.821,43	22.632,85
Ukupno	1.222.290,80	381.986,09

Tabela 6: Pregled dodijeljenih sredstava pojedinim emiterima TV stanica iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio-difuznim servisima

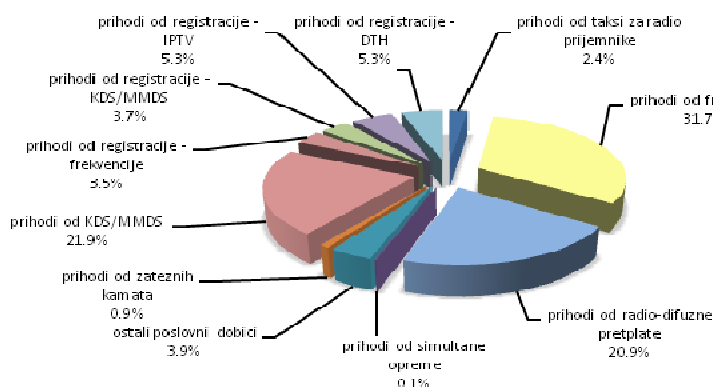
VIII. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA AGENCIJE ZA RADIO-DIFUZIJU U 2007. GODINI

U toku 2007. godine Agencija je ostvarila ukupan prihod u iznosu od 1.405.045,57 €. Uz ostvarene rashode u visini od 759.379,57 €, ostvarena je pozitivna razlika u iznosu od 645.666,00 €.

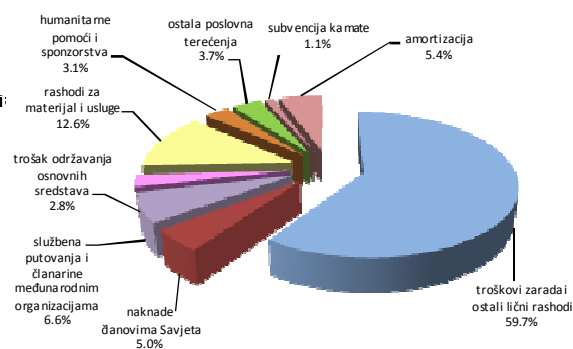
U strukturi prihoda najznačajnije stavke čine prihodi od frekvencija (31,7%) i prihodi od KDS/MMDS (21,9%), dok prihodi od radio-difuzne pretplate čine 20,9%, prihodi od registracije - IPTV 5,3%, prihodi od registracije - DTH 5,3%, ostali poslovni prihodi 3,9%, prihodi od registracije - KDS/MMDS 3,7%, prihodi od registracije emitera 3,5%, prihodi od taksi za radijske prijemnike 2,4%, prihodi od zateznih kamata 0,9% i prihodi od simultane opreme 0,1%.

U strukturi rashoda najznačajniju stavku čine rashodi za zarade i ostali lični rashodi (59,7%), zatim slijede rashodi za materijal i usluge (12,6%), službena putovanja i članarine međunarodnim organizacijama (6,6%), trošak amortizacije (5,4%), naknade Savjetu Agencije (5,0%), ostala poslovna terećenja (3,7%), troškovi humanitarnih pomoći i sponzorstva (3,1%) i trošak održavanja osnovnih sredstava (2,8%).

grafikon: prikaz strukture prihoda u 2007. godini

grafikon: prikaz strukture rashoda u 2007. godini

U izvještajnom periodu Agencija za radio-difuziju se pridržavala usvojenog finansijskog plana, pri čemu su ostvareni prihodi viši, a ostvareni rashodi niži od planiranih.

